

BİR CUMHURİYET ÇINARINI DAHA KAYBETTİK

14 Haziran 2020’de 101 yaşında kaybettiğimiz eski Maliye Bakanımız Ziya Müezzinoğlu, çeşitli iç ve dış üst düzey görevlerde bulunmuş bilgili, birikimli ve dürüst bir devlet adamı idi. Aynı ocaktan (Maliye Teftiş Kurulu) yetişmiş biri olarak (1972’ den sonra ikinci defa) Maliye Bakanı seçilmesi bizleri çok sevindirmişti. Kendisiyle daha önce bazı temaslarımız olmuşsa da esas itibariyle 1977 sonlarında kurulan III. Ecevit Hükümeti döneminde yakın çalışma fırsatı bulmuş ve hastalığı öncesine kadar genelde bu durumu sürdürmüştüm.

Rahmetli bakanımızın daha iyi tanınmasına da yardımcı olacağı düşüncesiyle, kendisiyle ilgili bu dönemdeki bazı anılarımı sizlerle paylaşmak isterim.

Ben 1977’de Gelirler Genel Müdürü Baş Yardımcısı idim ve yeni hükümet programında yer alan vergi reformu ile ilgili olarak yoğun bir çalışmaya başlamıştık. Genel Müdürümüz Aykon Doğan idi. Müsteşarımız rahmetli Cahit Eren ve sonradan müsteşar olan rahmetli Vural Güçsavaş döneminde bire bir temaslarımız giderek artıyordu. Şubat 1978’de IMF ile görüşmeye giden rahmetli Güçsavaş başkanlığındaki heyete ilk defa bir gelirci olarak ben de dahil olmuştum. Heyette ayrıca Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı (HAZMİİT)’ndan Aysel Öymen ve Çetin Hacaloğlu, Merkez Bankası’ndan Kambiyo Genel Müdürü Yavuz Canevi ile DPT’den sonradan müsteşar olan ismini hatırlayamadığım bir yetkili de vardı. Benim heyetteki görevim, yapacağımız vergi reformunun ana hatlarını hazırlamak ve IMF’ye anlatmaya yardımcı olmaktı. Rahmetli bakanımız gitmeden önceki son akşam Meclis dönüşü bize nihai talimatını verecekti. Gece geç vakit makamında buluştuk ve heyet başkanımız programımızı özetle sundu. Bu arada bir arkadaşımız geçmiş hükümetin yanlışlarını da belirteceğimizi söyleyince, Ziya Bey buna sert tepki göstermiş ve örnek bir devlet adamı olarak bize **“hayır, devletin sürekliliği esastır; siz geçmişi eleştirmeyecek, kendi programınızı anlatacaksınız”** demişti. Bunu hiç unutamam.

Olumlu geçen ve anlaşmayla sonuçlanan IMF görüşmeleri sonrasın da vergi tasarısı çalışmalarını çok ilerlemiş ve sıra hazırladığımız taslağı Bakanlar Kurulu’na sunmaya gelmişti. Başbakan rahmetli Ecevit başkanlığında toplanan kabineye Ziya Beyin yanında Aykon Bey ve ben

de katılmıştım. Bakanımız ve Aykon Beyin konuşmalarından sonra sıra bana gelmişti ve daha birkaç cümle söylemeden aniden elektrikler kesildi. Bunun üzerine hemen mumlar yakılmış ve rahmetli Ecevit böyle devam edip edemeyeceğimizi sormuştu. Biz evet deyince (gelir, kurumlar ve usul kanunları dışında), taslağın ağırlığını teşkil eden tüm bölümlerini mum ışığında anlatmak bana düşmüştü. Üzerinde çok çalıştığım ve çoğu değişiklikleri adeta ezberlemiş olduğumdan sunuşu aksatmadan yapabilmıştım. Tabii, taslağın esasta kabul edildiği bu toplantı sonrasında hak ettiğimiz teşekkürleri de almıştık.

Meclis'e sevk edilen tasarinin komisyon çalışmalarında ve CHP Grubunu bilgilendirme görüşmelerinde rahmetli bakanımız hep beni yanına alır ve makam arabasıyla toplantıya giderken bile sorular sorarak muhtemel eleştirilere kendini hazırlardı. Bir defasında, Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısı öncesinde Tekirdağ Milletvekili olan başkanın odasında belediye başkanlarının, genelde yanlış bilgilerle tasarinin yerel yönetimleri ilgilendiren hükümlerini kıyasıya eleştirdiklerini ve elektrikli bir havanın hüküm sürdüğünü görünce, başkana teknik düzeyde bir ön toplantı yapmayı önerdim. Ziya Bey de kabul edince, hepsi de CHP'li olan teşkilatta etkili zamanın Ankara, İstanbul, İzmir, Mersin ve Çanakkale belediye başkanlarıyla özel toplantı yaparak kendilerine kararlı ve uygun bir dille doğruları anlatım ve onları yatıştırdım. Böylece komisyon toplantısını hasarsız atlattık. Bu toplantıdan bir süre sonra, Ankara Belediye Başkanı rahmetli Ali Dinçer bana başkan yardımcılığı görevi teklif etmişti.

Genel Müdürümüz Aykon Doğan'ın Brüksel'e tayini sonrasında Haziran 1978'de yapılan yeni atamayla Ahmet Esen'in genel müdür olması üzerine, diğer Başyardımcı ve promosyon arkadaşım Abdullah Bulum ile idaredeki görevlerimizden ayrılarak Maliye Müfettişliğine dönme dilekçesi verdik. Gerekçemiz, yeni atama ile idarede istediğimiz yeni dönüşümün gerçekleşemeyeceği idi. Ancak bu isteğimiz bakan tarafından kabul edilmemiş, benim yurtdışı görev beklediğim sanılarak Bonn'a tayinim yoluna gidilmişti. Haberi Hazine Genel Müdürü ve diğer promosyon arkadaşım Tefik Altınok'tan duyunca tepki göstererek **"istemim dış görev değil, gelir idaresine yönetim derinliği kazandıracak yeni yapılanmadır"** dedim. Gelir idaresini HAZMİLİT benzeri bir genel sekreterlik yapma düşüncemize Ahmet Esen karşı çıkıyordu. Sonuçta biz görevlerimizde kaldık ama konuya ilişkin görüşmelerimizi sürdürdük. En sonunda 1979 yazında rahmetli Ziya Beyin başkanlığında yaptığımız toplantıda Ahmet Esen de yeni yapılanmayı kabul etti. Ne var ki, Ekim

1979'da yapılan ara seçimleri CHP kaybedince hükümet istifa etti ve bizim yeni yapılanma projemiz de rafa kalkmış oldu.

Rahmetli Adnan Başer Kafaoğlu'nun 1982'de bakanlığı döneminde Aykon Doğan yeniden Gelirler Genel Müdürü olacaktı. Brüksel'den Ankara'ya dönerken Frankfurt'a uğradı, aynı görüşte olduğumuz konuyu görüştük. Ancak bu dönemde de projemiz hayata geçmedi. **Demek istediğim, farklı statüde de olsa** şimdiki Gelir İdaresi Başkanlığı'nın fikri altyapısını o vakitler bizler hazırlamıştık.

Rahmetli bakanımız, henüz devlet olarak resmen ilan edilmemiş olan Türk Yönetimi'nde gelir idaresi hakkında rapor vermek üzere **1979 baharında Abdullah Bulum'la beni Kıbrıs'a göndermişti**. Sonradan KTTK'de başbakanlık da yapan Sn. Hakkı Atun, o dönemde Maliye bakanı idi.

Bakanlığından sonra da rahmetli bakanımızla görüşmelerimiz sürdü. 12 Eylül'ün hemen öncesinde ben Frankfurt, Abdullah Bulum da Hamburg Başkonsolosluğu Maliye ve Ekonomi Müşavirliklerine atanmıştık. Rahmetli Ziya Bey, eski bakanımız olarak bize Meclis'te bir veda yemeği verme nezaketini göstermişti.

Kasım 1980'de İş Bankası Frankfurt Şubesi açılışına davet edilmiş olan iki eski bakanımı rahmetli Ziya Bey ile birlikte rahmetli İsmet Sezgin orada karşılamış ve ağırlama fırsatı bulmuştum.

Eylül 1983'te yurtdışı görevinden döndükten sonra, başkanı olduğu Türkiye-AB Derneği İstanbul Şubesi'nde yardımcısıydım. Çeşitli etkinlikler yapıyor, AB konusunda sesimizi ve uyarılarımızı duyurmaya çalışıyorduk. Ancak Ankara'daki merkez (yanılmıyorsam başkanı Prof. Dr. Haluk Günuğur idi) bir AB lobisi gibi hareket ediyordu. Bu durum rahatsız ediciydi. Merkezden ayrılmamızı ve ayrı bir dernek olarak çalışmamızı önerdim; bu doğrultuda bir de tüzük hazırladım. Ama sonuç alamadık. Bir süre sonra oradan ayrıldım. Rahmetli Ziya Bey de daha sonraları Türkiye-AB Vakfı'nı kurdu ve başkanı oldu. Bana da görev teklif etti ama olumlu gelişmeyen ilişkiler nedeniyle kabul etmedim. İlerleyen yaşına rağmen çok aktif olan ve ülkemizin sorunlarından hiç kopmayan rahmetli bakanımız aynı zamanda Türkiye Ekonomik ve Mali Araştırmalar (TEMAR) Vakfı'nın da başkanı idi.

Buna rağmen ilişkilerimiz kopmadı. Gerektiğinde telefonla görüşürdük. Zaman zaman Ankara'ya gelince Oran'daki evinde eski Ziraat Bankası Genel Müdürü rahmetli Doç. Dr. Erdoğan Soral ile birlikte gö-

rüşür, günün ekonomik-mali konularını değerlendirirdik. Son olarak bu kapsamda rahmetli Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'den bir anayasa taslağı hazırlama görevini almıştı. O nedenle de görüşmüş ve benden istediğı, Anayasamızın ekonomik-mali hükümleri ağırlıklı bir çalışmayı yapmıştım. Hazırladığı kendi esas raporunu görmedim.

Büyükelçi olarak ülkemizi temsil etmiş olduğu Brüksel nezdinde de önemli ağırlığı olan rahmetli bakanımız Ziya Bey Türkiye-AB ilişkileri konusunda iyimserdi. İlişkilerimizin Ankara Antlaşması'nın ruhuna uygun olarak sürdürülmesini savunur, Türkiye'nin çıkarlarının korunması ve haksızlığa uğramamasına çok özen gösterirdi.

Rahmetli bakanımız **mali disipline ve kamu giderlerinin sağlam kaynaklardan karşılanmasına büyük önem verir**; bütçe açıklarının borçlanma veya (o dönemde yaygın olan Merkez Bankası'ndan) kısa vadeli avanslarla karşılanmasına itibar etmez, **devlette savurganlığı önlemeye ve saydamlığı sağlamaya çok titizlik gösterirdi**.

Ziya Bey Türkçemizi özenle kullanır; konuşmalarında, yazılı ya da sözlü açıklamalarında eski Türkçe ve yabancı sözcüklere zorunlu olmadıkça yer vermezdi. **"Yaygınlık ve yoğunluk"** ifadesini çok kullanırdı.

Rahmetli bakanımızı, Cumhuriyetimizin kuruluş ilkelerine ve Atatürk devrimlerine bağlı, prensiplerinden ödün vermeyen, daima kamu çıkarını gözeten örnek bir devlet adamı ve siyasetçi olarak tanıdım.

Geride bıraktıkları, eserleri ve öğrettikleriyle yakın tarihimizde ve gönüllerde hak ettiği seçkin yerini alan Cumhuriyetimizin asırlık çınarlarında rahmetli bakanımızı hiç unutmayacağız. Ruhü şad, mekanı cennet olsun.

Ankara, 25.06.2020

Talat Saral

Unvan